

IKER
GAZTE
NAZIOARTEKO
IKERKETA EUSKARAZ

II. IKERGAZTE

NAZIOARTEKO IKERKETA EUSKARAZ

2017ko maiatzaren 10, 11 eta 12
Iruñea, Euskal Herria

ANTOLATZAILEA:
Udako Euskal Unibertsitatea (UEU)

GIZA ZIENTZIAK ETA ARTEA

**Zer ote da 'ote'? Partikularen
analisi baten hastapenak**

Sergio Monforte

88-95 or.

<https://dx.doi.org/10.26876/ikergazte.ii.01.12>

ANTOLATZAILEA:

ELKARLANEAN:

LAGUNTZAILEAK:

***Zer ote da 'ote'?* Partikularen analisi baten hastapenak**

Monforte, Sergio

UPV/EHU

sergio.monforte@ehu.eus

Laburpena

Artikulu honetan *ote* partikula modalaren azterketaren lehenengo emaitzak aurkeztuko ditut. Horretarako galdetegi bat prestatu da, batetik, hiztunek galderak egin ditzaten – *ote*-dunak eta *oterik* gabekoak – eta, bestetik, haien iritzi gramatikala jasotzeko. Oraingoz bi eskualdetan burutu ditut galdetegiak osorik: Bortzirietan eta Garazin. Emaitzak alderatuta, partikula honi dagokionez aldakortasun dialektala lekukotzen da: lehen, *ote -a* partikularekin batera lekukotzen da Garazin; bigarrenik, *ote* ez-ohiko kokaguneetan agertzen da Garazin; eta, hirugarrenik, partikula lekukotzen den egoerak zabalagoak bide dira Garazin Bortzirietan baino. Lehen bi ezaugarrietan oinarrituta, Garaziko hizkeran *ote* Partikula Sintagmaren buruan eta espezifikatzailean ager daitekeela ondorioztatzen dut.

Hitz-gakoak: partikula modalak, sintaxia, aldakortasun dialektala, interpretazioa, *ote*

Abstract

In this article I will present data about the particle *ote* collected in interviews realised in Garazi and Bortzirietan. Each interview had two parts: during the first one speakers produced questions and during the second one they realised a grammaticality judgement task. Comparing the results from both linguistic areas, variation is attested: first, in Garazi the particles *ote* and *-a* can be used simultaneously; secondly, *ote* is attested in non-usual positions in Garazi; and, thirdly, *ote* is used in more contexts in Garazi than in Bortzirietan. Based on the first two features, I will conclude that in the variety of Garazi *ote* can be the head and the specifier of the Particle Phrase.

Keywords: modal particles, syntax, linguistic variation, interpretation, *ote*

1. Sarrera

Azken urteotan partikula modalen eta diskurtso-markatzaileen gaineko lanak ugaritu dira beste hizkuntza batzuetan (alemana, japoniera, italierazko dialektoak, mandariner, katalana...). Euskarazko partikula modalak gutxi eta azalean aztertu dira, jokabide ez-arautuak edo ez-ohikoak aintzat hartu gabe. Gainera, partikula hauek guztiak multzo berean sartu izan dira. Honek ekarri du orain arte proposatutako analisi sintaktikoei partikula bakoitzaren ezaugarri guztiak ezin azaltzea.

Bestalde, interpretazioaren aldetik *omen* partikularena (Zubeldia, 2010) landu den arren, beste partikulez ez da azterketarik egin. Beraz, egun *ote* partikularen erabilera sakon aztertu duen lanik ez dago.

Hori dela eta, interes handikoa da *ote* partikula aztertzea, alde batetik, aldakortasun gramatikala jasotzeko eta erabilera horiek zehaztu eta deskribatzeko, euskalki guztietan ez baita beti berdin erabiltzen, eta, beste alde batetik, tipologiari datu berriak eskaintzeko egun dauden hipotesiak osatzekotan.

2. Arloko egoera

Oro har, gutxi dira partikula modalak (*-a*, *ahal*, *al*, *bide*, *ei*, *omen* eta *ote*) aztertu dituzten lanak (de Rijk, 2008; Hualde & Ortiz de Urbina, 2003; Euskaltzaindia, 1987); are gutxiago, monografikoki partikula jakin bat aztertu dutenak, *omen* izan ezik (Etxepare, 2010; Zubeldia, 2010), besteei ez baitzaie banakako azterketarik egin. Partikula horiek talde berean sailkatu izan dira sintaxiaren eta interpretazioaren aldetik berdintsu jokatzan dute eta.

Sintaxiari dagokionez, gramatika guztiak (de Rijk, 2008; Hualde & Ortiz de Urbina, 2003; Urquizu, 1996; Lüders, 1993; Euskaltzaindia, 1987; Mitxelena, apud Villasante, 1980; Arotçarena, 1976; Altube, 1930; Azkue, 1905; Xaho, 1836; Campión, 1884; Géze, 1875; Lardizabal, 1856; Archu, 1852; Larramendi, 1729) bat datoz partikula horiek inflexioari atxikita agertzen direlako deskribapenean. Ondokotasun honen ebidentzia honako testuinguruetan argi ikusten da:

- Ezezko perpausetan

- 1) Gure herrira [ez al zara] inoiz etorriko? (de Rijk, 2008: 169)

- Foku egituretan ekialdeko hizkeretan

- 2) Aitak [omen du] aurdiki (Lafitte, apud Hualde eta beste, 2003: 317)

Sintaxiak ez ezik morfonologiak ere honen aldeko froga eskaintzen du:

- 3) Urduri [altzaude]? (Monforte, 2015)
- 4) Apurtu ei eban > apurtu eixéban (Elordieta, 1997: 111)¹
- 5) Ba eitorren (ei etorren > eitorren) (Monforte, 2015)

Interpretazioaren aldetik, partikula horiek ez dakarkiate proposizioari ezer; aitzitik, indar ilokutiboa eragiten dute hiztunak proposizioarekin duen jarrera epistemikoa edo informazioaren iturria zeharkakoa dela aditzera ematen. Beraz, semantikari dagokionez, partikula horien kokapena ezker periferian egongo da, hainbatek (Etxepare, 2010; Haddican, 2008; Elordieta, 1997) erakutsi dutenez, perpaus osoa besarkatu behar baitute.

Hori dela eta, hainbat hipotesik (Elordieta, 2001; Elordieta, 1997) ASren eta InfSren artean kokatzen dituzte partikulak; analisi hauek hainbat arazo dituzte (besarkadura, partikulen eta aditz jokatuaren arteko hitz ordena, partikulen eta inflexioen osaketa), aurreko lan batean (Monforte, 2015) azaldu nuen bezala.

Honez gain, hurrengo puntuan plazaratuko dudanez, *ote*-k hainbat ezaugarri bereizgarri ditu, aurreko analisiek azaldu ezin dituztenak.

2.1 *Ote*-ren ezaugarriak

Hasteko, testuinguru mugatua du *ote*-k, galderetan bakarrik ager daiteke eta; hala ere, *al* eta *-a* ez bezala, *ote* baiezko galdez gain, NZ galderetan ere azal daiteke²:

- 6) Etorriko ote da? (Campion, 1884: 760)
- 7) Zenbat bertso jarri ote ditu Basarrik? (Euskaltzaindia, 1987: 516)

Bestaldeko, zehar galderetan ere lekukotzen da partikula hau:

- 8) Beldur naiz nire etxeoak haserretuko ote zaizkidan (de Rijk, 2008: 444)
- 9) Ez dakit jinen othe den (Arotçarena, 1976: 185)
- 10) Zertako hots egin ote dion galdetzen dio bere buruari (de Rijk, 2008: 443)

Interpretazioaren aldetik, zentzu bera esleitu ohi diote gramatikek (de Rijk, 2008; Hualde & Ortiz de Urbina, 2003; Urquizu, 1996; Lüders, 1993; Euskaltzaindia, 1987; Villasante, 1980, 1976; Arotçarena, 1976; Altube, 1930; Arrigarai, 1919; Azkue, 1905; Iturriaga, 1841; Campión, 1884; Géze, 1875; Lardizabal, 1856; Larramendi, 1729): hiztunen zalantzak adierazteko edota norberak bere buruarekin hitz egiten duenean erabiltzen da. Halaber, azken erabilera dela eta, galdera erretorikoekin lotu izan da (Euskaltzaindia, 1987; Mitxelena, apud Villasante, 1980).

Hala ere, Garmendiak (2014) berriki egindako lan batean plazaratzen du *ote* partikula ez dela erabiltzen hiztunak galdera bat egiterakoan dituen zalantzak adierazteko; aitzitik, hiztunak pentsatzen

¹ Elordietak (1997) aditzera ematen du bilakabide morfonologiko hori ez dela inoiz A(ditz nagusia)ren eta P(artikula)ren artean gauzatzen Lekeitioko euskaraz; gainerako hizkeretan ez bide da gauzatzen:

i) Etorri ete diras? / *etorri ite diras? (Elordieta, 1997: 57)

² Hauta galderetan, *-a* eta *al* ez bezala, *ote ala* lokailuarekin onargarria bide da:

i) Seindunai igarkizuna esaten eutsen, semea ala alabea ete eben barruan (Ormaetxea, apud Euskaltzaindia, 2015) Dena den, partikula horien jokabidea galdera mota honetan sakon ikertu beharra dago, orain arte jasotako iritzi gramatikaletan *-a* eta *ala* batera onartu baitituzte hiztunek.

duenean entzuleak ez dakiela erantzuna baliatzen da. Halaber, norberak bere buruari galdetzen dionean ere erabiltzen dela ondorioztatzen du.

Ondoren, literaturan (azaleko aipamenak salbu Camino, 2015a, 2015b; de Rijk, 2008: 165; Euskaltzaindia, 1987) agertu ohi ez diren ezaugarriak aurkeztuko ditut.

2.2 Ote-ren ezaugarri bereizgarriak

Atal honetan *ote*-k, *omen*-ekin batera, erakusten dituen ezaugarri bereizgarri bi aipatuko ditut. Era berean esan beharra dago bereizgarritasun horiek ez direla euskalki guztietan lekukotzen: ekialdeko hizkeretan bakarrik gauza daitezke.

Lehenengo ezaugarria partikulak perpaus mailan duen kokagunearekin lotuta dago. Ekialdeko hizkeretan *ote*, *omen* bezala (Etxepare, 2010), ohikoa ez den beste kokagune batzuetan lekukotzen da (Monforte, 2015):

11) Zer erran nahi zuen ote? (Etxamendi, 2010b)

Kokagune horiek honela sailka daitezke:

- ote - Aditza - Laguntzailea

12) Züek haren kasüan zer ote eginen zünüen? (Coyos, 2013 : 97)

- Aditza - Laguntzailea - ote

13) Marie guetako kexü da. Gaitxazi dügia ote? (Basyque³)

- Aditza - Laguntzailea..... - ote

14) Hegoan galtzen ziren Huntzak ote ala bortuetako gaubeilariak? (Etxamendi, 2010a)

Bigarrenik, gramatiketan azaldutako beste ezaugarri bat da partikula modalak banaketa osagarrian daudela; alegia, ez dira bateragarriak euren artean. Hala ere, *ote* ekialdeko hizkeretako *-a* partikularekin batera azal daiteke:

15) Jonek ote dua hori erran? (Monforte, 2015)

16) Amatxi Iholdiko othe zena? (Camino, 2009 : 193)

Euskaltzaindiak dio horrelako kasuetan *ote* aparte dagoela, etenen artean ahoskatu beharko litzatekeelako. Hala ere, (15) adibidean hitzunak ez zuen etenik egin eta (16) adibidean ez dirudi etenik dagoenik.

Lehen bezala, aurretik burututako azterketek (Albizu, 1991; Elordieta, 1997; Elordieta, 2001; Haddican, 2008; Etxepare, 2010; Arregi & Nevins, 2013) ez dituzte ezaugarri horiek guztiak azaltzen, batetik, kokagune berean partikula guztiak kokatzen dituztelako eta, bestetik, *ote*-ren kokagune malgutasunak ez duelako azalbiderik haiek proposatutako analisietan.

Ondoren, erabilera horien ahozko testigantzak jasotzeko metodologia eta orain arte lortutako datuak aurkeztuko ditut.

3. Metodologia

Aurretik deskribatutako erabileren nondik norakoak ezagutzekotan bertako hiztunei elkarrizketak egiteari ekin diot. Horretarako hainbat istorio⁴ sortu ditut ahalik eta modu kontrolatuenean partikulen eta galdera moten erabilera neurtzeko. Istorioak galdetegi bitan banatu ditut:

³ <http://ixa2.si.ehu.es/atlas2/index.php?lang=eu>

⁴ Istorioak sortzeko www.pixton.com webgunea erabili dut, Matthewsonen (2014) ildotik.

- batetik, “hutsunea bete” deritzedan istorioak daude; kasu honetan istorioa garatuta dago eszena jakin bat izan ezik, alegia interesatzen zaidana izan ezik; hiztunak istorioa entzun ondoren, eszena jakin horretan pertsonaiek zer esaten duten aditzera eman behar du.

- bestetik, “zuzendu okerrak” izeneko atala dago; kasu honetan hiztunari istorioa guztiz garatuta ematen zaio, baina istorio batzuetan ustez naturalak ez diren perpausak sartzen dira, hiztunak bere iritzi gramatikala eman dezan eta berregin dezan.

Galdetegiaren bidez lortu nahi dena zera da: hiztunek modu kontrolatuan partikuladun eta partikularik gabeko galderak egitea, bai haiek sortzen dituztelako (lehenengo galdetegian), bai oker bat entzun dutelako eta delako perpausa berreraikitzen dutelako.

Bestalde, euskalkien arteko aldakortasuna jasotzeko eremu dialektal⁵ desberdinetan burutuko dira elkarrizketak. Eremuak honakoak dira: Zuberoa (euskara zuberotarra), Amikuze (Nafar-lapurarraren eta zuberotarraren tarteko hizkera), Garazi (sortaldeko nafar-lapurarra), Bortzirriak (ipar-sartaldeko nafarra), Goierri (erdialdeko erdiguneko hizkera), Urolaldea (erdialdeko sartaldeko hizkera) eta Lea-Artibai (mendebaldeko sortaldea).

Belaunaldien eta generoen arteko aldakortasuna ere aintzat hartuta, 8 elkarrizketa planifikatu dira eremu bakoitzean:

Delako eremua					
Emakumea	22-42	2	Gizona	22-42	2
	60-85	2		60-85	2

Galdetegi horien aurretik, solasaldi libreko saioa egiten da, batetik, honelako esperimentu baten aurrean hiztuna lasai dadin eta, bestetik, modu natural batean datuak jasotzeko bide bat izan daitekeelako.

4. Eskuratutako datuak

Oraingoz bi eremu geografikotan burutu dira elkarrizketak: Bortzirietan eta Garazin.

Lehenengoan *ote*-ren presentzia frogatu eta erabileren gaineko hipotesiak testatu nahi izan ditut, Euskaltzaindiak (2015) esaten baitu partikula honen erabilera txikia dela eremu horretako testigantza idatzietan; beraz espero liteke ahozkoan ez erabiltzea.

Bigarren eremuan, *ote*-ren eta *-a*-ren erabilerak izan dira aztergai, bai sintaktikoak, bai interpretazioaren aldekoak.

Hauek dira jasotako datuen artean nabarmentzekoak, *ote*-ri dagokionez.

Alde batetik, erabilera pragmatikoaren aldetik, hiztunek euren buruari galdera bat egiten diotenean erabili ohi dute partikula, baina ez beti:

17) Euria egin du?

18) Euria egin ote du?

Biak posible dira hiztunak bere baitarako pentsatzen duenean; *ote* erabiltzean ematen du hiztunak hausnarketa edota hipotesi bat aurkezten duela gertaeraren egoera eta baldintzak aintzat hartuta. Oro har, eremu bietan berdintsu erantzun dute, pertsonaiek barne hausnarketa egiten duenean, *ote* onesten dute. Bestalde, hiztunaren aldetik zalantzak adierazteko ez du ematen erabiltzen denik, proposatutako testuinguruetan hiztunek ez dutelako *ote* erabili eta iritzi gramatikaletan ez-egokitzen hartu dutelako.

Beste pertsona bati zuzenean egindako galdera *ote*-dunak errazago onartzen dituzten garaztarrek lesakarrak baino; egia esan, lan literarioetan beste bati zuzendutako galderak *ote*-rekin bateragarriak

⁵ Zuazoren (2014) terminologia eta sailkapenari jarraitzen diot.

bide dira ekialdeko hizkeretan⁶, hots, sarriagotan azaltzen dira ekialdeko testuetan mendebalde zabalekoetan baino:

19) Maritxuren ganberan ote hintzen? (Landart, 1969)

20) Hortxeko oiha hortarik ekartzen ahal ote zinueke izai bat ederra? (Minaberri, 1983)

Are gehiago, *-a* eta *ote* bateragarriak dira, elkarrizketetan jaso den bezala; *-a*-ren erabilera pragmatikoa argi ez dagoen arren, ematen du beti entzule bati zuzendutako eta erantzuna eskatzen den galderetan erabiltzen dela, bere ohiko testuinguruen artean baitago ‘Errak, X,?’, ‘So’ixu,...?’, ‘Entzun duka?’, ‘Konprenitzen duzua?’. Beraz, *ote* norberak bere buruari berba egiten dionean bakarrik erabiliko balitz, nekez izan litezke partikula horiek euren artean bateragarriak; hala ere, badira. Horrek iradokitzen du *ote*-k funtzio bi eduki ditzakeela ekialdeko hizkeretan, behintzat: barne hausnarketa markatzen du eta erabilera modala, ‘beharbada’, ‘kasualitatez’ bezalako esanahia gehitzen bide duena.

Beste alde batetik, sintaxiaren aldetik, aurretik aipatutako kokagune ez-ohikoak jaso ditut elkarrizketetan⁷:

21) Laguntza nahi duxia ote?

22) Nun ote da ote?

23) Konprenitzen nuxu ote?

Perpauk hauetan, Caminoren terminologiari (2015a, 2015b) jarraituz, *ote* extraposizioan dago; alegia, perpauk amaieran agertzen da, eta, kasu honetan, ez bide dago aditz laguntzaileari lotuta. Lehen, (2.2) azpiatalean, hiru kokagune mota bereizi ditut: lehenengo bietan *ote* aditz multzoaren inguruan agertzen da eta azken motan perpauk amaieran bide dago⁸. Azken hori oraingo adibideetakoarekin bat dator.

Halaber, aditz multzoaren aurrean lekukotu da *ote* Garazin egindako inkestetan, alegia (2.2) azpiatalean aipatutako lehenengo erabilerari jarraituta:

24) Nun ote utzi dut kazeta?

Nire ustez, (2.2)-n erakutsitako hiru egiturei dagokienez, ñabardura bat egin beharko litzateke: lehenengo bi egituretan gainerako euskalkietan bezala funtzionatzen du partikulak, alegia, bere izaera gramatikala gordetzen du; azken erabileran, (21-23) adibideen antzera, partikula markatzaile diskurtsibotik hurbilago dagoela esaten ausartuko nintzateke (Izutsu & Izutsu, 2013; Hansen, 1997, 1998).

Halaber, (25) adibidean azaldu den bezala, *ote* eta *-a* partikulen arteko bateragarritasuna jaso dut:

25) Laguntza nahi duxia, ote?

Amaitzeko, Garazin ere (26) testigantza jaso dut:

26) Zergatik ote zuek horrela egiten duzue?

Lan literarioetan ere lekukotzen dira horrelako adibideak:

27) Zerengatik othe guk ezin khendu dugu deabru hura? (Haraneder, 1740)

⁶ Garazin ‘Ba ote dakizu...?’ bezalako galderak erabiltzen dira beste pertsona bati zuzenduak.

⁷ Hala ere, horrelako erabilera ez omen da ohikoa Garazin, Caminok (2015a, 2015b) Baxe-Nafarroan Oztibarren eta Amikuzen lekukotzen direla esaten baitu. Egia esan, adibide hauek hiztun bik eman zituzten: batengandik adibide bakarra jaso nuen, (22), eta bestearengandik adibide gehiago jaso nuen arren, bere bikotea Oztibarrekoa dela aintzat hartu beharko litzateke. Alegia, bigarren hiztunaren euskara kutsatua egon liteke eta, horregatik, horrelako adibideak eman ditu. Hala ere, azterketa gramatikalarik dagokionez, adibide hauek baliagarriak dira.

⁸ Tipologiazko lan batzuetan (Zimmerman, 2011; Hagstrom, 1998) kokagune bi bereizi dira: batetik, aditz multzoaren ingurukoa eta, bestetik, perpauk amaierakoa. Halaber, beste lan batzuetan (Izutsu eta Izutsu, 2013; Hansen, 1997) hiru gune desberdinak dira: ezker periferia, erdigunekoa eta eskuin periferia.

Testuinguru hau hasieratik aintzat hartu ez banuen ere, bere erabilera lekukotzea interesgarria izan litekeelakoan nago partikulen analisi sintaktikorako, batez ere. Izan ere, beste hizkuntza batzuetan (japoniera, tiglit hizkuntza, shinala hizkuntza) partikulak NZ hitzari lotuta agertzen dira eta japonieraz eta shinalaz, hain zuzen, bai NZ hitzari lotua, bai ezker periferian ager daitezke partikulak (Cable, 2008; Hagstrom, 1998).

4.1 Analisi sintaktikoaren hastapena

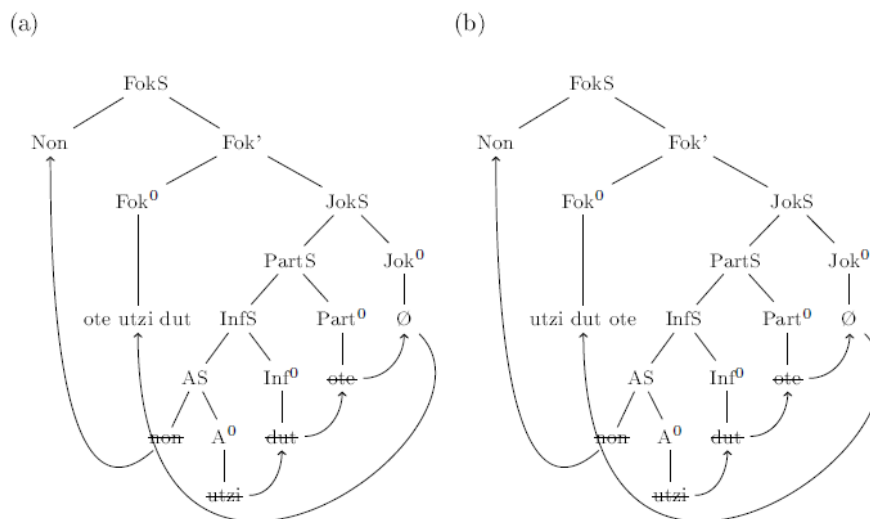
Arestian esan bezala, Caminok (2016b, 2009) deskribatzen du *ote* partikulak ekialdeko hizkeretan kokagune ez-ohikoak okupatu ahal dituela: aditz multzoaren aurretik, aditz multzoaren ondotik eta extraposizioan; adibidez:

- 28) Non ote utzi dut kazeta?
- 29) Non utzi dut ote kazeta?
- 30) Laguntza nahi duzia, ote?

Monforteren (2015) hipotesiari jarraituz gero, lehenengo bi erabilerak azal daitezke. Azterbide horretan *a(ha)l*, *bide*, *ei*, *omen* eta *ote* partikulei sintagma bera esleitzen zaie, Partikula Sintagma (Bayer & Obenauer, 2011), partikulak sintagmaren buruan, i.e. Part⁰-n, kokatuta; bestalde, sintagmaren kokaguneari dagokionez, InfS-ren eta Konplementatzaile Sintagma/Jokatutasun Sintagmaren artean kokatzen da honako argumentuengatik: 1) partikulek proposizioa besarkatzen dute, 2) partikulek denbora hautatzen dute, 3) perpaus motak eta menderagailuek partikulak o-komandatzen dituzte, hierarkian euren azpitik kokatuta.

Beraz, (28) eta (29) adibideak honela azaltzen ditut: A⁰ Inf⁰-ra mugitzen da, lexikalizatzeko beharrak bultzatua (Ortiz de Urbina 1993), eta, ondoren, [A⁰-Inf⁰] osagaia Part⁰-ra mugitzen da. Une honetan bide bi har daitezke partikularen kokapenari dagokionez: Part⁰[A⁰-Inf⁰] edo [[A⁰-Inf⁰]Part⁰]. Hurrengo diagrametan ikus daitekeen bezala:

31)

Bestalde, *ote* extraposizioan agertzen den kasuetan bestelako analisia proposatzen dut, batetik, sintaxiaren aldetik *ote* -a partikularen eta *-(e)n* menderagailuaren ostean agertzen baita eta, bestetik, prosodikoki izaera askea bide baitu; ezaugarri bi hauek ezin dira Monforteren (2015) analisiaren bidez azaldu. Horrelako kasuetan perpaus amaieran agertzen da eta, prosodiak erakutsi bezala, partikula independentea da, ez dago aditz jokatuari lotuta; izan ere, zubereraz azterbide honen aldeko testigantzak topatzen dira. Euskalki honen azentubidea, oro har, paroxitonoa da; Larrasqueten (1931) eta Euskaltzaindiaren (2016) lekukotasunetan ikusten den bezala, azentuak ez du kokagune bera *otek* ohiko kokagunean agertzen denean eta extraposizioan dagoenean:

- 32) Hála othé da? (Larrasquet, 1931)
- 33) Zértáatü óthe? (Larrasquet, 1931)

34) zien óthe da? (Euskaltzaindia, 2016)

35) zien déa óthe? (Euskaltzaindia, 2016)

Beraz, ebidentzia honetan oinarrituta, extraposizioen kasuetan *ote*-k Partikula Sintagmaren espezifikatzaile-gunea okupatzen duela proposatzen dut (cf. Etxepare 2010). Gainerako osagaien ezkerrean mugidak azalduko luke partikula amaieran agertzea:

36) [_{FokS}Laguntza[_{Fok0}nahi duxia][_{JokS}[_{PartS}Ote[_{InfS}[_{AS}[_{DS}laguntza][_{A0}nahi]]][_{Inf0}duxu]]][_{Part0}∅]][_{Jok0}-a]]

37) [_{FokS}Non[_{Fok0}utzi ote dut][_{JokS}[_{PartS}Ote[_{InfS}[_{AS}[_{Pos}non][_{A0}utzi]]][_{Inf0}dut]]][_{Part0}ote]]][_{Jok0}∅]]

Halaber, espezifikatzaile-gunean egoteak azalduko luke zergatik ez duen oztopatzen [_{A⁰}-_{Inf⁰}]-ren mugida, Buru Mugimenduaren Gaineko Hertsiduraren arabera (Artiagoitia 2000), *Jok⁰*-ra, *-a* partikularekin edo *-(e)n* menderagailuarekin bat egin dezakeen, edota *Fok⁰*-ra mugitzean.

Ondorioz, ekialdeko hizkeretan *ote* Partikula Sintagmaren buruan ez ezik, espezifikatzailean ere ager daiteke.

5. Ondorioak eta etorkizunari begira

Bortzirietan eta Garazin elkarrizketak egin ondoren, honakoa ondorioztatzen dut:

- *ote* nafarreraz erabiltzen da;
- gehienetan norberak bere buruari egindako eta hausnarketa kutsua duen galderetan ezartzen da; beste bati zuzendutako galderetan ere agertzen da baina hiztunak uste duenean ez duela erantzunik jasoko entzulearengandik;
- Erabilera hauez gain, Garazin beste pertsona bati zuzendutako galderetan ere lekukotzen da, “par hasard” balio duela;
- Bestalde, *-a* eta *ote* partikulak bateragarriak direlako testigantza jaso dut;
- Garazin, gehienbat, *ote* ohiko kokagunean agertzen den arren, extraposizioan (Camino, 2015a) ere jaso dut. Hala ere, erabilera hori eman duen hiztuna kutsatua izan liteke, bere bikotekidea Oztibarrekoea baita eta han *ote* extraposizioan baliatzen ei da (Camino 2015a).
- Aditz multzoaren inguruko posizioak Monforteri (2015) jarraituz azal daitezke. Aitzitik, extraposizioan agertzen den kasuetan *ote* PartS-ren espezifikatzailean dagoela proposatzen dut, bere izaera eta jokaera askea azaldu;

Etorkizunari begira, honakoa aintzat hartu beharko nuke: 1) ‘Nz ote.... Aditza’ egitura onargarria den aztertu eta bere osaketa ikertu; 2) *ote* extraposizioan azaltzen den kasuetan adizki jokatuaren eta partikularen artean osagarriker ager ote daitekeen konprobatu; 3) kokaguneen arabera ea *ote* mota desberdinen aurrean gauden; 4) interpretazio bera ematen zaion *ote*-ri euskalki guztietan.

Erreferentziak

- Albizu, P. (1991): “Sobre la existencia del Movimiento Largo de Núcleos en Euskera”, eskuizkribua, Instituto Universitario Ortega y Gasset, Madril.
- Altube, S. (1930): *Erderismos*, Idaztegia Irarkola, Bermeo.
- Archu, J. B. (1853): *Uskara eta franzes gramatika: uskalherrietako haurrentzat eguina*, Foré et Lasserre, Baiona.
- Arotçarena, S. (1976): *Grammaire basque : (dialectes navarro-labourdins)*, Jakin.
- Arregi, K. & A. Nevins, (2012): *Morphotactics. Basque auxiliaries and the structure of Spellout*, Springer, Dordrecht, New York.
- Arrigarai, B. (1919): *Euskal-irakaspidea : o sea Gramática del euskera (dialecto guipuzcoano)*, Totana, Tip. San Buenaventura.
- Artiagoitia, X. (2000): *Hatsarreak eta Parametroak lantzen*. Arabako Foru Aldundia, Vitoria-Gasteiz.
- Azkue, R. M. (1905-1906): *Diccionario vasco-español-francés*, Euskaltzaindia, Bilbo.
- Bayer, J. & H. G. Obenauer (2011): “Discourse particles, clause structure, and question types”. *The Linguistic Review* 28, 449-491.
- Burton, S., Matthewson, L. (2015): “Targeted construction storyboards in semantic fieldwork”, in M.R. Bochnak, L. Matthewson, (arg.), *Methodologies in Semantic Fieldwork*. Oxford University Press, New York, 135-156.

- Cable, S. (2008): "Q-particles and the Nature of Wh-fronting", *Quantification: A cross-linguistic perspective*, 64, North Holland Linguistics Series: Linguistic Variations, 105-178.
- Camino, I. (2009): "Mugako hiztun eta aldaerak ipar-mendebaleko Zuberoan", *Fontes Linguae Vasconum*, 111, 153-218.
- _____, (2015a): "Oztibarreko mintzoaz eta haren lexikoaz", *Fontes Linguae Vasconum*, 119, 5-60.
- _____, (2015b): "Amiküzeko heuskararen hezurdura lektala", *Lapurdumen ale bereziak*, 3, 27-79.
- Campión, A. (1884): *Gramática de los cuatro dialectos literarios de la lengua euskara*, Casa Editorial de Eusebio López, Tolosa.
- Coyos, J. B. (1999): *Le parler basque souletin des Arbailles. Une approche de l'ergativité*, L'Harmattan, Paris.
- Elordieta, G. (1997): *Morphosyntactic Feature Chains and Phonological Domains*. University of Southern California.
- Elordieta, A. (2001): *Verb movement and constituent permutation in Basque*. LOT, Utrecht.
- Etxamendi, E. (2010a): "Laminak", *Idazlanen bilduma*, 1, 31-102.
- _____, (2010b): "Martxoko loreak", *Idazlanen bilduma*, 5, 117-152.
- Etxepare, R. (2010): "Omen bariazioan" In B. Fernández, P. Albizu & R. Etxepare (arg.) *Euskara eta euskarak: aldakortasun sintaktikoa aztergai*, *ASJU Geh*, 52, Bilbo, 85-112.
- Euskaltzaindia (1987): *Euskal gramatika: lehen urratsak II*. Euskaltzaindia, Bilbao.
- _____, (2015): *Orotariko Euskal Hiztegia*, Bilbo. Euskaltzaindia. Interneten eskuragarri: <<http://www.euskaltzaindia.net/oeh>>.
- _____, (2016): *Euskararen herri hizkeren atlasa. VII, Lexikoa, Izen morfologia, sintaxia*, Bilbo. Euskaltzaindia.
- Garmendia, J. (2014): "Ote: hiztunaren ziurtasunik eza", *Gogoa*, 1213, 7-26.
- Géze, L. (1873): *Éléments de grammaire basque, dialecte souletin, suivi d'un vocabulaire basque-français & français-basque*, Imprimerie de veuve Lamaignère, Baiona. Interneten eskuragarri: <<http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k6473248j>>
- Haddican, B. (2008) "Euskararen espez-buru-osagarri hurrenkeraren aldeko argudio batzuk", in I. Arteatx, X. Artiagoitia, A. Elordieta (arg.), *Antisimetriaren Hipotesia vs Buru-parametroa: euskararen oinarriko hurrenkeraren ezbaian*, *EHU*: Bilbo, 87-124.
- Hagstrom, P.A. (1998). *Decomposing questions*. PhD dissertation, MIT.
- Hansen, M. B. (1997) "Alors and donc in spoken French: A reanalysis", *Journal of Pragmatics*, 28, 153-187.
- _____, (1998) "The semantic status of discourse markers", *Lingua*, 104, 235-260.
- Hualde, J. I. & Ortiz de Urbina, J. (2003): *A grammar of Basque*. Mouton de Gruyter, Berlin.
- Iturriaga, A. (1841): *Arte de aprender a hablar la lengua castellana*, Hernani.
- Izutsu, K. & Izutsu M. (2013): "From discourse markers to modal final particles" in L. Degand, B. Cornillie and P. Pietrandrea (arg.) *Discourse Markers and Modal Particles: Categorization and description*, *Pragmatics & Beyond New Series*, 234, 217-236.
- Lardizabal, F. I. (1856): *Gramática Vascongada*, Imprenta de Ignacio Ramón Baroja, Donostia.
- Larramendi, M. (1729): *El imposible vencido. Arte de la lengua bascongada*, Antonio Joseph Villargordo Alcaráz, Salamanca.
- Larrasquet, J. (1931): "Beñát, Larrajiako behagilii". *RIEV* 22-2 : 229-240.
- Lüders, U. (1993): *The Souletin verbal complex : new approaches to Basque morphophonology*. LINCOM Europa.
- Monforte, S. (2015): *Galdera-partikulak euskaraz*. Master Amaierako Lana, UPV/EHU, Gasteiz.
- Ortiz de Urbina, J. (1993): "Checking Domains in Basque and Breton", *ASJU* 27-3, 751-775.
- de Rijk, R. P. G. (2008) : *Standard basque: a progressive grammar*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts.
- Urquizu, P. (1996) *Gramática de la Lengua Vasca*. Universidad Nacional de Educación a Distancia (Cuadernos UNED).
- Villasante, L. (1980) *Sintaxis de la oración simple*, Editorial Franciscana Aranzazu.
- _____, (1976): *Sintaxis de la oración compuesta*, Editorial Franciscana Aranzazu.
- Xaho, A. (1836) *Études grammaticales sur la langue euskarienne*, Arthus Bertrand, Paris.
- Zimmerman, (2011): "Discourse particles", In P. Portner, C. Maienborn und K. von Heusinger (arg.), *Semantics*. (= Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft HSK 33.2), Berlin, Mouton de Gruyter. 2011-2038.
- Zuazo, K. (2014): *Euskalkiak*, Elkar, Donostia.
- Zubeldia, L. & Korta, K. (2007): "Omenek esan nahi omen duenaz", *Gogoa*, VII-2, 237-269.

Eskerrak

Ikerketa hau "Galdera partikula euskaraz: sintaxia eta interpretazioa" izeneko doktorego tesiaren barruan burutu dut, UPV/EHUk finantziatuta.

Eskerrak eman nahi dizkiet Xabier Artiagoitieri eta Ricardo Etxepareri, haien aholkuak eta gomendioak baliagarriak izan direlako, baita Maitena Duhalderi ere IkerGazten2017n parte hartzera bultzatzeagatik.

Jakina eskerrik beroena elkarriketatu guztientzat da, euren laguntzarik gabe ezin izango nuen eta ezin izango nuke ikerketa hau aurrera eraman.